

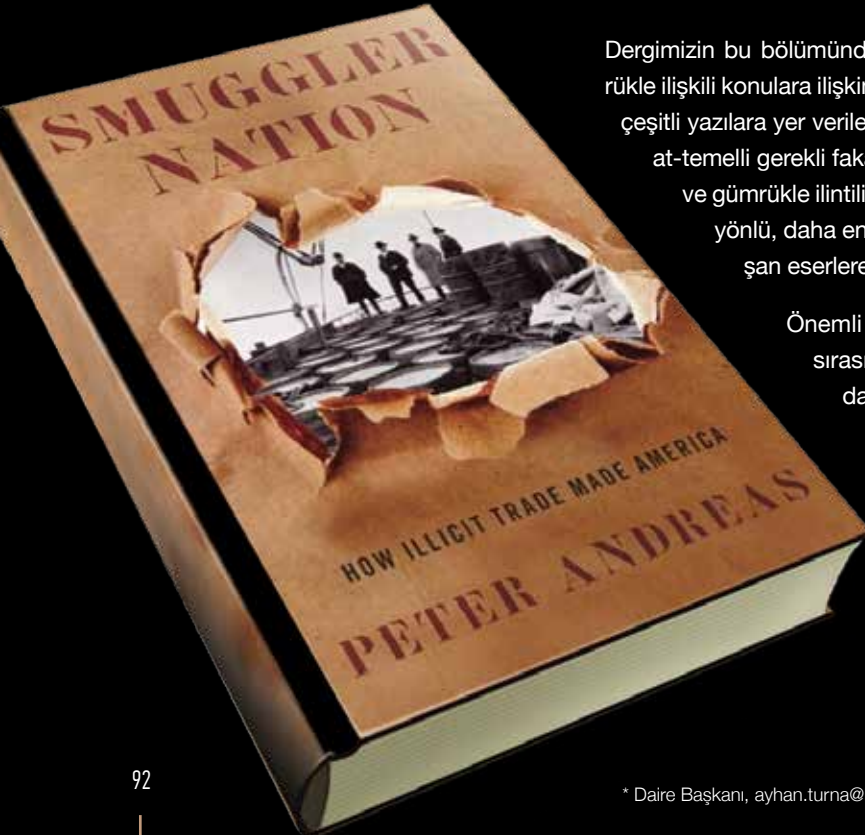
Amerikan Tarihini Kaçakçılık ve Gümrük Üzerinden Yeniden Okumak İster Misiniz?

*Ayhan TURNA**

Kitabın ilk bölümünde kaçakçı mı yoksa vatan kahramanı mı tartışması altında pek çok kişinin ve olayın değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bunun sebebi, Amerika'nın Büyük İngiltere Krallığı'na karşı yürüttüğü bağımsızlık savaşındaki en önemli kozlarından birisinin kaçakçılar olmasıdır.

Dergimizin bu bölümünde bundan sonra gümrük ve gümrükle ilişkili konulara ilişkin kitaplara, dergilere, makalelere ve çeşitli yazılara yer verilecektir. Ancak, bu bölümde mevzuat-temelli gerekli fakat sıkıcı eserlerden ziyade, gümrük ve gümrükle ilintili konuları daha akademik, daha çok yönlü, daha entelektüel açılardan ele almaya çalışan eserlere değinmeye çalışacağız.

Önemli diğer bir husus, yurtdışı eğitim sırasında ve tez hazırlık aşamasında erişim sağlanan kaynaklardan olması nedeniyle ele alınan eserlerin önemli bir kısmı İngilizce eserlerden oluşacaktır. Eserlere ulaşma (web, kindle, basılı nüsha vb.) açısından edinebildiğimiz her türlü kaynağı son sayfada paylaşmaya çalışacağız.

Bu itibarla, tanıtımını yaptığımız, değişik açılar sunan bu eserlerin tüm gümrük camiasına faydalı olmasını umuyoruz.

İlk olarak tanıtımı yapmaktan fazlasıyla mutluluk duyacağımız eser 2013 yılında Oxford Üniversitesi Yayınlarından çıkan Profesör Dr. Peter Andreas'ın Smuggler Nation (Kaçakçı Millet) kitabıdır. Kitabın tam ismi: Smuggler Nation: How Illicit Trade Made America (Kaçakçı Millet/Ülke: Kaçakçılık Amerika'yı Nasıl Meydana Getirdi)

Kitaba değinmeden önce, kitabın kendisiyle tanıştığımız ve gümrükle alakalı pek çok esere yer veren yazarı Peter Andreas'la ilgili bilgi verelim. Prof. Andreas Brown Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler bölümünde hocalık yapmakta olup, kendisinin kaçakçılık, sınır problemleri, yasadışı ticaret ve küreselleşme vb. konular üzerine pek çok kitabı, makalesi ve yazısı bulunmaktadır.

Yazarın bu şekil konulara eğilmesine ve bu kitabı yazmasına ilham kaynağı olan olay gümrük personeli açısından oldukça tanıdık bir vakıadır. Şöyle ki, yazar yüksek eğitimin bitirdikten sonra tipik bir Amerikalı gibi güney ve orta Amerika'yı kapsayan yurtdışı seyahate çıkar. Yazar otobüsle Peru'dan Boliviya'ya geçmek üzereyken, yanında oturmakta olan yaşlıca bir bayan kendisine bir poşet içerisinde tuvalet kâğıtları verir ve koltuğunun kenarında saklamasını rica eder.

Yazar, duruma şaşırarak birlikte kabul eder. Boliviya gümrük görevlileri sınırdan girişte otobüste detaylı bir arama yaparlar. Ancak yazarımız Amerikalı olduğu ve genel görünüşe uymadığı için kontrolden varesten olarak girişini yapar ve daha sonra poşeti yaşlı bayana iade eder. Yazarımız tuvalet kâğıdı esprisini daha sonra anlayacaktır. Tuvalet kâğıdı Boliviya'da kokain işinde (coca maddesinin kurutulması ve filtrelenmesinde) yoğun olarak kullanılmakta, büyük bir talep görmekte ve bu yüzden sıkı kontrollere tabi tutulmakta imiş.

Kitaba gelecek olursak, beş bölüm altında 16 başlık ve bütün ekleriyle 472 sayfadan oluşmaktadır. Kitap Amerikan tarihi kuruluş kronolojisine göre yazılmış olup, İngiliz kolonisi döneminden başlayarak, erken cumhuriyet, batıya doğru genişleme, ilerleme ve modern dönemler olarak sıralanmaktadır.

Bütün bu dönemler boyunca kitaba hâkim olan vurgu gümrük idaresinin ve kaçakçılık olgusunun Amerika'nın kuruluş felsefesinde ne denli yer ettiğidir. Yazar, eseri boyunca gerek kuruluş ve özgürlük savaşı, gerekse iç savaş ve sonrasında kaçakçılık olgusunun asli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Kendi deyimiyile, Amerika şeker kamışı şurubu (melas, molasses) ve rom (rum) kaçakçılığı üzerine inşa edilmiştir.

Kitap en temel gümrük memurundan üst düzey gümrük görevlilerine kadar bütün gümrükçüler için okunası örnekler ve ilginç hikâyelerle doludur. Bu yönüyle, kitap her ne kadar dilimize çevrilmemiş olsa da, İngilizce lisanı bağlamında da rahatlıkla okunabilecek bir yapıya sahiptir.

Kitabın ilk bölümünde kaçakçı mı yoksa vatan kahramanı mı tartışması altında pek çok kişinin ve olayın değerlendirmesi yapılmaktadır. Bunun sebebi, Amerika'nın Büyük İngiltere Krallığı'na karşı yürüttüğü bağımsızlık savaşındaki en önemli kozlarından birisinin kaçakçılar olmasıdır.

Kaçakçılar kâh parasal ve sermaye olarak kâh silah ve insan kaçırılması suretiyle Amerikan bağımsızlık mücadelesine yardımcı olmuşlar İngilizleri ve gümrükçülerini canlarından bezdirmişlerdir. Küçük bir eyalet olan Rhode Island'da bulunan ve Ivy League üniversiteleri arasında kabul edilen Brown Üniversitesinin kurucusu olan John Brown, hem önde gelen bir tüccar hem de çok önemli bir kaçakçı, vurguncu, köle taciri ve kaçakçısı idi.

Öyle ki yazar da kendi patronunun bir kaçakçı olduğunu ifade ve itiraf etmektedir. İngiliz koloni yönetiminin ve gümrükçülerinin sıkı kontrol politikaları gözönüne alındığında, kaçakçılar Amerikan sermaye birikiminin (kişisel servetle birlikte) ve sanayi gelişiminin en önemli aktörü konumunda bulunuyorlardı.

John Jacob Astor, şu an New York şehrinde Astor Plaza olarak bilinen lüks ve değerli otelin ve diğer çok değerli mülklerin sahibi olan sülalenin kurucusu olmakla birlikte ilk mesleği döneminin en büyük kürk kaçakçısı olması idi. Astor, gerek Kanada'dan aldığı kürkleri gerekse yerlilerden topladığı kürkleri yüksek fiyatlarla ve kaçak yollardan satarak büyük servetler edinmiş ve daha sonra emlak sektöründe büyük yatırımlara girişmişti. Kaçakçı-devlet, kaçakçı-vatandaş ilişkileri o kadar girift ve çok yönlü idi ki, kaçakçıların bir kısmının faaliyetleri bölgesel mahkeme üyelerinin bile dahil olduğu birer yatırım araçlarına dönebiliyordu.

Yine çok önemli ve ilginç tespitlerden birisi, tekstil endüstrisinde döneminin en önde gelen kişilerinden olan Samuel Slater'in (1768-1835) Amerikaya kaçak yollardan kaçıışı ve İngiliz tekstil endüstrisinin hayati sırlarını ve noktalarını yeni ülkesine kaçırmasıdır. Gerçektende, Slater Amerikan endüstriyel devriminin babası olarak adlandırılır.

Zira, ABD o dönemde büyük bir pamuk üreticisi olmakla beraber, pamuğu işleyecek teknik ve teknolojik kapasiteye sahip değildi. Dolayısıyla, tekstil makineleri, teknik bilgiler (ezberde taşınarak), yetmişmiş elemanların kaçak yollardan İngiltere'den çıkarılıp (ki çok sıkı ihracat kontrolleri vardı ve ağır cezalara tabi idi) Amerika'ya ulaştırılması Amerikan endüstrisinin dönüm noktalarından birisini oluşturmaktadır.

Bu satırları okuyan bir gümrük ilgisinin aklına gelecek ilk şeylerden birisi, sanırım, Amerika'nın şu anda öncülüğünü ve bayraktarlığını yaptığı, fikri sınai mülkiyet hakları, royalti ve lisans haklarıyla kendi tarihi arasındaki derin çelişkidir. Gerçekten de, ABD pa-

muk endüstrisi üzerine kurduğu ve geliştirdiği ilk sanayi gelişimini tamamen fikri sınai mülkiyet hakları ihlalleri üzerine bina etmiştir. Nitekim yazarımız da akademik özgürlüğün de verdiği rahatlıkla bu hususlara ilişkin ciddi eleştirilerini yöneltmekten çekinmemektedir.

Bu hususta en çarpıcı noktalardan birisi de Charles Dickens'ın Amerika seyahati sırasında eserlerinin telif hakları hilafına ülkede çok miktarda bulunması karşısında gösterdiği tepkidir.

Dickens, eserlerinin Amerika sathında ziyadesiyle ilgiye mazhar olduğunu görmüş, belki çok da mutlu olmuş, ancak kendisine hiçbir telif ücreti verilmemesi dolayısıyla ve ABD hükümetinin telif haklarını koruma hususunda gevşek davranması yüzünden o dönemin Amerikan hükümetini çok sert şekilde eleştirmiş ve 1831 tarihli Telif Yasasının uygulanmasını talep etmiştir.

Aynı durum Mark Twain için de geçerlidir. Ancak, söz konusu yasa 1891 değişikliklerine kadar (yani, Amerika'nın kendisinin patent merkezi bir ülke olmasına kadar) yeterince uygulanmamıştır. Bu durum, ABD'nin günümüzde telif hakları konusunda başta Çin olmak üzere gelişmekte olan ülkelere yönelik sert tutumuyla ne kadar tezat teşkil ediyor değil mi?

Yazarımız gümrük ve kaçakçılık konularında sayısız tespit, analiz ve anlatımlarda bulunmaktadır. Bunları sıralamaya kalkarsak bize ayrılan sayfaları fazlasıyla aşmamamız gerekir. Bu sebeple bazı hususlara daha değinip okuyucuları bu zevkli ve geliştirici kitapla başa bırakmayı yeğ tutarız.

Yazar, ABD tarihi, gümrük ve kaçakçılık üçlemesinde köle kaçakçılığı ve kaçakçılığın insani boyutuna, içki kaçakçılığına ve özellikle de büyük içki yasağı (The Prohibition) dönemindeki olaylara çarpıcı bir şekilde yer vermektedir. Keza, seks işçilerinin kaçakçılığı, tarife saptırmaları ve yüzyılın başlarında cereyan eden ve özellikle uzakdoğu kökenlilerin (Çin) önemli rol oynadığı

insan kaçakçılıkları da yazarın temas ettiği konular arasında yer almaktadır.

Yaşadığımız tarihe gelecek olursak, yazar, 1960'larda büyük önem kazanan uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele ve sınır sorunlarına, küreselleşme ve yeni kaçakçılık yöntemlerine ve özellikle 9/11 saldırılarından sonra büyük önem kazanan terörizm ve onunla mücadele noktasında gümrük idaresinin oynadığı rollere dair tespit ve değerlendirmelerde bulunmaktadır. Sınır mücadeleleri ve Amerika'nın Meksika sınırında yıllardır uğraşmakta olduğu sınır problemleri (ki yazar bu konuda da Border Games adında müstakil bir eser kaleme almıştır) ve Amerikan gümrüklerinin olaya bakış açısı konusunda ciddi değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Benzer şekilde, 9/11 olayları sonrasında Amerikan gümrük idaresinin yeniden yapılandırılması (İç Güvenlik Bakanlığı altında iki ana birim olarak) ve bunun etkinliği ve önleyiciliğine ilişkin değerlendirmeler son kısmın önemli başlıklarını oluşturmaktadır.

Product Details

- Paperback: 472 pages
- Publisher: Oxford University Press; 1 edition (June 1, 2014)
- Language: English
- ISBN-10: 0199360987
- ISBN-13: 978-0199360987
- Product Dimensions: 9.2 x 1.4 x 6.1 inches
- The book is available at:
- Kindle
- Hardcover
- Paperback
- Audible